

Osaamista, sivistystä, hyvinvointia – Aikuiskoulutuksen koetut hyödyt

Kasvatus 1/2018 (vol. 49), s. 82-88

Johdanto

Pohjoismaiseen elinikäisen oppimisen malliin on kuulunut aikuiskoulutuksen näkeminen tärkeänä niin tasa-arvoisen yhteiskunnan luomisessa, työllisyyden edistämisessä kuin työttömyyden haittojen ehkäisyssäkin (Rubenson 2006). Tämän päivän koulutuspolitiikassa aikuiskoulutuksella ei kuitenkaan näytä olevan paljoakaan merkitystä, ja se sivuutetaan esimerkiksi nykyisen hallituksen ohjelmassa (VNK 2015a) ja sitä konkretisoivissa kärkihankkeissa (VNK 2015b). Aikuinen opiskelija nähdään monesti koulutuspoliittisessa keskustelussa vain työelämän tarpeisiin reagoivana olentona, jonka kouluttautumisella ei ole muuta merkitystä kuin osaamisen kehittäminen (Haltia 2012).

Tällä kirjoituksella haluamme osallistua keskusteluun siitä, mikä merkitys aikuiskoulutuksella yhteiskunnassamme on. Mikäli aikuiskoulutuksen tehtävä nähdään vain kapeasti työelämälähtöisten tarpeiden toteuttajana, jää kuva väistämättä vaillinaiseksi (Rinne 2010). Otamme tarkasteluun aikuiskoulutuksen koetut hyödyt, sillä niitä tutkimalla voidaan paitsi saada tietoa aikuiskoulutuksen toteutuneista tehtävistä, myös nostaa esiin piiloisia, yhteiskunnallisessa keskustelussa usein varjoon jääviä koulutuksen vaikutuksia.

Kohdennamme katseemme erityisesti avoimeen korkeakouluopetukseen, joka on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen antamaa omaehtoista aikuiskoulutusta. Se on hyvä esimerkki koulutuksesta, jolla voi opiskelijan kannalta olla monimuotoisesti erilaisia merkityksiä: se voi olla esimerkiksi reitti tutkintoon, tutkinto-opintojen täydentämistä, ammattitaidon kehittämistä tai harrastus (Alho-Malmelin 2010; Haltia, Leskinen & Rahiala 2014; Lohikoski 2008; Rinne ym. 2003). Tämä koulutusmuoto on myös määrällisesti merkittävä. Avoimeen yliopisto-opetukseen osallistui vuonna 2016 jo yli 80 000 henkilöä ja avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen reilut 25 000 henkilöä (Vipunen). Kysymme tässä

kirjoituksessa, millaisia vaikutuksia opiskelijat ovat kokeneet opinnoilla olleen ja millaisia hyötyjä avoimeen korkeakouluopetukseen osallistuneet kokevat saaneensa opinnoista.

Aikuiskoulutukseen osallistumisen hyötyjä aiemman tutkimuksen valossa

Aikuiskoulutuksen hyötyjen tarkastelu osaltaan legitimoitii sitä, miksi aikuiskoulutus on tärkeää ja miksi yhteiskunnan olisi syytä siihen myös suunnata voimavaroja. Tarkastelumme ei kiinnity hyötyihin kapeasti esimerkiksi inhimillisen pääoman näkökulmasta, vaan määrittelemme hyödyn monipuolisemmin, laajempien hyötyjen (*wider benefits*) näkökulmasta (ks. Schuller, Preston, Hammond, Brassett-Grundy & Bynner 2004; Manninen & Meriläinen 2015; Manninen ym. 2014). Aikuiskoulutuksen hyötyjä voidaan tällöin tarkastella muun muassa taloudellisesta näkökulmasta, osaamisen kehittymisen kannalta tai laajemmin hyvinvoinnin näkökulmasta. Aikuisen keskeisenä elämänsisältönä on usein työ, ja aikuisopiskelunkin merkitykset sitoutuvat usein juuri työhön tai ammattiin. Opiskelun motiivit ja odotetut hyödyt voivat liittyä esimerkiksi uralla etenemiseen, uudelleen kouluttautumiseen tai tiettyjen ammatissa tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseen (Ojala 2017). Myös muodollinen pätevyityminen nykyiseen työhön tai koulutustason päivittäminen voi olla tärkeä motiivi tämän päivän epävarmoilla työmarkkinoilla. Aikuisen tutkinto-opiskelu ei välttämättä tähtää muutokseen työssä, vaan varmuuden hakemiseen omassa nykyisessä ammatissa ja työpaikassa. (Isopahkala-Bouret 2015.)

Asiantuntijuuteen ja kokemukseen kompetentista ammattilaisuudesta liittyy myös muuta kuin tutkintotodistuksen hankkiminen tai muut selkeästi ulkoisesti nähtävissä olevat merkit, ja myös kouluttautumisen hyödyt voivat todentua monenlaisina vaikutuksina (Swain & Hammond 2011). Monet aikuisopiskelijat kokevat koulutuksen vaikuttaneen oman osaamisen tekemiseen näkyväksi sekä itselle että muille, oman asiantuntijuuden laajempaan kehittämiseen ja metatason ymmärrykseen omasta työstä (Isopahkala-Bouret 2008). Opiskelun hyödyt voivat näyttäytyä yleisinä valmiuksina ja taitoina. Esimerkiksi tiedonhakutaidot, kielitaito tai taito lukea erilaisia tekstejä voivat kehittyä missä tahansa opinnoissa. Kyse voi olla hyvin perustavanlaatuisista taidoista, jotka ovat hyödyllisiä työssä, mutta myös muilla aikuisen elämänkentillä. (Lyly-Yrjänäinen, Haltia & Packalen 2015.)

Tietojen ja taitojen lisäksi aikuisopiskelulla on todettu olevan paljon myös muunlaisia psykologisia hyötyjä. Näitä ovat muun muassa itseluottamuksen ja itsetuntemuksen kasvu, henkinen hyvinvointi ja elämänhallinnan tunteen lisääntyminen (Hammond 2004). Itseluottamuksen tunne voi joko olla yleinen tai liittyä spesifisti johonkin elämänalueeseen, kuten työhön, harrastukseen tai perhe-elämään. Menestyminen ja onnistumisen kokemukset opinnoissa vahvistavat itseluottamusta, mikä taas saattaa lisätä halukkuutta kouluttautua myös pidemmälle (Hammond & Feinstein 2005). Onnistuneet kokemukset avoimessa korkeakoulussa ovat houkuttaneet jatkamaan opintoja jopa tutkintoon saakka (Alho-Malmelin 2010, 134–140).

Yksilölliset hyödyt voivat todentua myös hyvin konkreettisiksi koettuina vaikutuksina, kuten muutoksina omassa terveydentilassa (Hammond 2004). Väestötasolla on yleisesti todettu koulutustason olevan yhteydessä terveyskäyttäytymiseen, ja aikuiskoulutuksella voidaan siten todeta olevan jopa kansanterveydellistä vaikutusta. Yhteisötasolla aikuisopiskelun yksilölliset hyödyt kertautuvat myönteisesti. Yhteiskunnallisen osallistumisen taidot, kiinnostus ja ymmärrys yhteiskunnallisista asioista, suvaitsevaisuuden lisääntyminen ja osallisuuden kokemukset lisäävät yhteiskunnan hyvinvointia ja sivistystasoa. Näitä hyötyjä voidaan määrittää jopa taloudellisesti. (Manninen 2015.)

Manninen ja Meriläinen (2015) ovat Benefits of Lifelong Learning -tutkimusprojektissa (BeLL) tarkastelleet laajasti omaehtoisen aikuisopiskelun hyötyjä kymmenessä Euroopan maassa. Monimenetelmällisen lähestymistavan kautta löytyi kymmenen kategoriaa: *Elämänhallintaan* liittyy esimerkiksi tunne siitä, että pystyy itse ohjaamaan elämänsä suuntaa. *Minäpystyvyyteen* liittyvät esimerkiksi luottamus omaan itseen ja osaamiseen sekä oma-aloitteisuus. *Elämän tarkoituksellisuuteen* kuuluvat muun muassa myönteinen suhtautuminen elämään sekä tunne kuulumisesta yhteisöön. *Suvaitsevaisuuteen* kuuluvat muun muassa muiden ihmisten näkemysten ja kulttuurien arvostaminen sekä ymmärrys muista kulttuureista. *Sosiaalinen osallistuminen* tarkoittaa muun muassa vastuuntuntoa sekä halukkuutta ja taitoja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. *Muutokset koulutuskokemuksissa* tarkoittavat esimerkiksi opiskeluhalukkuuden ja oppimisen ilon kaltaisia kouluttautumiseen liittyviä tunteita ja asenteita. *Terveydellä* viitataan erilaisiin fyysisen hyvinvoinnin ulottuvuuksiin, kun taas *henkinen hyvinvointi* viittaa erilaisiin psykologisiin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin, kuten arjessa jaksamiseen ja mielihyvän kokemiseen. *Työhön* liittyvät hyödyt voivat kytkeytyä esimerkiksi osaamiseen, uraan tai työllistymiseen. *Perhe* liittyy muun muassa vanhemmuuden taitoihin.

Nämä erilaiset hyödyt ovat prosessinomaisesti sidoksissa toisiinsa. (Manninen & Meriläinen 2015; Manninen ym. 2014.)

Aiemmassa avoimen korkeakouluopiskelun motiiveja ja hyötyjä tarkastelevassa artikkelissamme totesimme, että kun avoimeen korkeakouluopetukseen osallistuneilta kysyttiin, olivatko opinnot vastanneet tavoitteisiin, miltei kaikki ilmaisivat olevansa tyytyväisiä opintojen antiin. Suuri enemmistö oli kokenut opintojen kehittäneen sekä heidän työelämässä tarvitsemaansa että muuta osaamista. Vaikutuksia työuralla etenemiseen tai työllistymiseen oli kokenut selvästi harvempi. Kyselylomakkeessa oli lisäksi kysymys, oliko avoimista korkeakouluopinnoista ollut opiskelijalle muuta hyötyä, ja 78 prosenttia avoimen yliopiston ja 76 prosenttia avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoista oli vastannut, että muuta hyötyä oli ollut melko tai erittäin paljon. (Haltia ym. 2014.)

Aineisto ja analyysitapa

Jatkamme tässä kirjoituksessa aiemman artikkelimme analyysia ja tarkastelemme sitä, *millaisia hyötyjä avoimeen korkeakouluopetukseen osallistuneet kokevat saaneensa opinnoista*. Empiirinen aineistomme on kerätty avoimeen yliopisto-opetukseen sekä avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen osallistuneille henkilöille suunnatulla sähköisellä Webropol-kyselyllä, joka toteutettiin osana opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän työskentelyä (ks. OKM 2013, 26–27). Kysely toteutettiin marras-joulukuussa 2012 ja se suunnattiin vuosien 2011–2012 aikana ilmoittautuneille opiskelijoille. Se tavoitti hieman yli 50 000 avoimen yliopiston ja yli 10 000 avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Avoimen yliopiston opiskelijoiden vastausprosentti oli 12 (n = 6195) ja avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoilla noin 13 (n = 1489).

Kyselyn kysymyksistä suurin osa oli strukturoituja kysymyksiä, joilla selvitettiin vastaajien taustatietoja sekä opiskelun motiiveja ja koettuja hyötyjä. Olemme aiemmin raportoineet näitä tuloksia toisaalla (Haltia ym. 2014). Lisäksi mukana oli muutama tarkentava avoin kysymys, joista tässä tarkastelemme vastauksia seuraavaan kysymykseen: ”Jos avoimista yliopisto-opinnoista/ammattikorkeakouluopinnoista on ollut muuta hyötyä itsellesi, kuvaile millaista hyötyä.” Tähän kysymykseen vastasi 2 858 avoimen yliopiston opiskelijaa ja 536 avoimen

ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Vastaukset ovat keskenään hyvin erilaisia. Osa vastauksista on yhden sanan mittaisia, osa pitkiä selostuksia ja valtaosa jotain tältä väliltä.

Vastausten analyysissä hyödynsimme BeLL-tutkimuksen jäsenystä koetuista koulutuksen hyödyistä (Manninen & Meriläinen 2015; Manninen ym. 2014). Analyysin edetessä tämä runko kuitenkin muovautui ja muokkautui suhteessa siihen, miten havaitsimme näitä teemoja omassa aineistossamme. Aineiston analyysia voisi siten luonnehtia teoriaohjaavaksi, sillä vaikka BeLL-tutkimuksen kehikko oli analyysimme taustalla, muodostui lopullinen jäsenyksenämme kuitenkin aineistolähtöisesti. Jäsensimme koetut hyödyt yhdeksän eri teeman kautta:

- työhön liittyvät hyödyt
- muuhun opiskeluun kytkeytyvät hyödyt
- itseluottamuksen kasvu ja kokemukset omasta kyvykkyydestä
- elämänhallinnan lisääntyminen ja oman suunnan löytäminen elämässä
- ajattelun taidot
- koettuun hyvinvointiin liittyvät hyödyt
- verkostoituminen ja sosiaalisen pääoman kasvu
- perheeseen ja läheisiin liittyvät hyödyt
- kuva itsestä aktiivisena ja osaavana kansalaisena.

Yksittäiset vastaukset eivät ole selkeästi sijoiteltavissa näihin luokkiin, sillä vastaus saattaa sisältää samanaikaisesti useihin eri teemoihin liittyviä hyötyjä, ja eri teemat ovat päällekkäisiä ja limittäisiä. Vastaukset ovat osittain myös tulkinnanvaraisia. Esimerkiksi jonkin taidon yhteydessä ei välttämättä ole mahdollista tietää, onko kyse henkilön ammatissaan tarvitsemasta vai jostain muusta taidosta.

Aikuisopiskelun koetut hyödyt

Keskeinen aihe, jonka opiskelijat vastauksissaan nostavat esille, on odotetusti **työhön liittyvät hyödyt**. Monet tuovat vastauksissaan esille ammattiin liittyvien taitojen kehittymisen avointen korkeakouluopintojen kautta. Opiskelijat saattavat nimetä joitakin hyvin konkreettisia taitoja (esim. kielitaito) tai he voivat todeta osaamisen kehittymisen olevan luonteeltaan yleisempää työhön liittyvää kehittymistä: ”Saa omaan opettajan työhön uusia ideoita ja innostusta kehittää itseään paremmaksi omalla alalla” (amk716).

Opiskelu on edesauttanut ammatin laajempaa pohdintaa ja metatason ymmärrystä omasta työstä. Omaa osaamista on myös saatu tehtyä näkyväksi opintojen kautta. Esimerkkinä ammatillisista hyödyistä vastaajat tuovat esille oman alan ammattilaisten kanssa verkostoitumisen. Avoimen korkeakoulun opinnot ovat foorumi, jonka kautta voi tavata uusia ihmisiä ja luoda verkostoja, joissa asiantuntemuksen, osaamisen ja tiedon välittyminen on mahdollista. Vastauksissa on myös konkreettisia mainintoja etenemisestä uralla tai paremmasta palkasta. Jotkut kertovat myös opintojen auttaneen työllistymisessä: ”Opiskelu avoimessa yliopistossa on mahdollistanut työssäni tarvittavien tietojen ylläpidon ja lisäämisen tarvittavilta osin. Opinnot ovat vaikuttaneet työllistymiseeni, mm. viimeksi vaihtaessani työpaikkaa. Urallani olen edennyt johtoasemiin” (yo4892).

Myös ammattitaidon ylläpitäminen tai kehittäminen työttömyyden aikana mainitaan opiskelun hyötynä. Osa opiskelijoista pohtii uravaihtoehtojaan ja miettii avointen korkeakouluopintojen hyötyjä sen kannalta, miten ne auttavat uuden ammatin hankkimisessa tulevaisuudessa. Tällöin pohdinta kytkeytyy usein tutkinto-opiskeluun ja siihen, millaisia **muuhun opiskeluun kytkeytyviä hyötyjä** avoimella korkeakouluopetuksella on. Vastauksissa näkyy se, miten avoin korkeakoulu voi toimia sekä väylänä tutkintoon että jo suoritettuna tutkinnon täydentäjänä. Osa vastaajista kertoo hyödyntävänsä avoimessa korkeakoulussa opiskelua valmistautuessaan pääsykokeeseen tai suunnittelevansa hakeutumista tutkinto-opiskelijaksi väylän tai polkuopintojen kautta. Osalla tämä hakeutuminen on jo onnistunut ja he kertovat siitä, miten avoimen korkeakoulun opinnot auttoivat opiskelupaikan saamisessa. Tutkinto-opintojen aikana avoimen korkeakoulun opintoja voidaan niin ikään käyttää lisäämään joustavuutta tai valinnanvaraa tutkinto-opiskeluun.

Osa vastaajista toteaa, että avoin korkeakoulu on ollut elintärkeä mahdollisuus ylipäättään opiskella tilanteessa, jossa elämäntilanne muunlaisen opiskelun järjestämiseen on voinut olla mahdoton. Tähän kytkeytyvät myös **itseluottamuksen kasvu ja kokemukset omasta kyvykkyydestä**, kun opiskelija on todistanut sekä itselleen että muille pystyvänsä korkeakoulutasoihin opintoihin: ”Sain todistettua itselleni, että minusta olisi korkeakouluopintoihin” (amk366). Itseluottamuksen tunteen vahvistuminen voi liittyä myös muihin elämänalueisiin kuin opiskeluun. Itsetunnon kohoaminen ja arvostuksen saaminen työyhteisössä voivat vaikuttaa kauaskantoisesti: ”Varsinaisesti yksin avoimen opinnoista ei ole ollut hyötyä, mutta olen kehittänyt osaamistani omassa työssäni niin, että olen päässyt

etenemään – asenne omaan työhön ja itseluottamus osaamiseen on muuttunut niin paljon, että se näkyy ulospäin” (yo2952).

Itseluottamuksen kanssa samaan kategoriaan voidaan lukea myös minätuntemuksen lisääntyminen (ks. Manninen & Meriläinen 2015), joka liittyy myös **elämäntuntemuksen lisääntymiseen ja oman suunnan löytämiseen elämässä**. Opinnot ovat auttaneet opiskelijoita tietämään, mitä he elämältä haluavat, ja vaikuttaneet tulevaisuudensuunnitelmien jäsentymiseen: ”Opiskelu on selkeyttänyt tavoitteitani elämässä” (yo1697). Avoimen korkeakoulun opinnoilla on voinut olla vahva rooli omien opiskelusuunnitelmien selkiytymisessä ja vahvistumisessa. Koulutuksella onkin tässä tapauksessa ollut vahva rooli yksilön identiteetin vahvistamisessa ja muotoutumisessa. Identiteettipääoma tarkoittaa niitä taitoja ja valmiuksia, joita ihmiset tarvitsevat jälkimodernissa maailmassa tehdäksään mielekkäitä valintoja, rakentaakseen elämänsä ja toteuttaakseen omaa toimijuuttaan yhteiskunnassa (Côté 2005, 225–226).

Vastaajat nostavat usein esille myös **ajattelun taitojen kehittymisen**. Tähän kategoriaan voidaan lukea erilaiset opiskeluun liittyvät taidot, kuten lukemisen taidot sekä tiedonhakutaidot. Yleisemmin on kyse myös analyyttisen ajattelun taidosta, luovasta ajattelusta sekä kyvystä nähdä asiat laajemmista yhteyksistään: ”Opinnot ovat kasvattaneet yleissivistystä, opiskelutekniikkaa sekä kriittistä ajattelua” (yo5348). Swain ja Hammond (2011) totesivat omassa tutkimuksessaan, että ajattelun analyyttiset taidot olivat useimmin koettu ammattiin liittyvä hyöty.

Vastauksissa tuotiin hyvin laajasti esille myös sitä, miten opinnot ovat vaikuttaneet **koettuun hyvinvointiin**. Vastaajat kertoivat sekä fyysiseen että henkiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista. Opiskelun kerrottiin jopa pelastaneen masennukselta tai itsemurhalta ja antaneen elämään tarkoituksellisuuden tunnetta. Työttömänä ollessa opiskelu on tarjonnut mielekästä tekemistä ja ajankulua. Fyysiseen terveyteen opiskelu on vaikuttanut konkreettisesti esimerkiksi siten, että opinnoista on saatu tietoa ravitsemuksesta tai ergonomiasta. Monet vastaajat kertovat opiskelun olevan myös mielekäs harrastus, joka on hyvää ajankulua, virkistävää ja mahdollisuus itsensä toteuttamiseen.

Hyvinvointiin kuuluu myös tunne kuulumisesta yhteisöön, ja **verkostoituminen ja sosiaalisen pääoman kasvu** ovatkin vastauksissa esille nousevia hyötyjä. Oman ammattialan

ihmisiin tutustuminen voidaan nähdä työhön kytkeytyvänä hyötynä, mutta yleisemminkin vastauksissa nousee esille samanhenkisiin ja samoista asioista kiinnostuneisiin ihmisiin tutustuminen. **Perheeseen ja läheisiin liittyvät hyödyt** nousevat esiin joissakin vastauksissa. Osa opiskelijoista on kokenut saaneensa jopa hyvin konkreettista hyötyä omaan vanhemmuuteensa: ”Apua omien lasten kasvattamisessa ja käytännön vinkkejä” (yo471). Myös muita läheisiä on pystytty auttamaan tai ymmärtämään paremmin opinnoissa karttuneen tietämyksen avulla.

Laaja joukko erilaisia hyötyjä luettiin yhteiseen luokkaan, jonka nimeksi annettiin **kuva itsestä aktiivisena ja osaavana kansalaisena**. Hyvin monissa vastauksissa tuotiin esille sellaisia asioita, jotka voidaan ajatella ikään kuin hyvän kansalaisen ominaisuuksiksi. Tähän luokkaan on luettu muun muassa yleiset maininnat yleistiedon kasvusta sekä kielitaidon lisääntymisestä: ”Opiskelu pitää mielen virkeänä ja innostaa kaikenlaiseen muuhunkin. Saan uutta tietoa ja pystyn paremmin seuraamaan aikaani. Olen voinut ylläpitää ja parantaa kielitaitoani, ilman kielikursseilla istumista, kun on otettava selvää asioista vieraalla kielellä” (yo794). Kielitaito ja sen mahdollistama yleinen yhteiskuntaan integroituminen nousee esille myös useissa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden vastauksissa.

Ihannekansalainen on siis oppimis- ja kehittymishaluinen yksilö, joka näkee, ettei opiskelu milloinkaan mene hukkaan, vaan siitä on aina jotain hyötyä. Aktiivinen kansalainen saa opiskelusta hyötyä myös harrastuksiinsa ja yhteiskunnallisiin luottamustoimiinsa: ”Itse olen saanut hyvää koulutusta asioihin, joiden kanssa olen tekemisissä luottamustoimeni vaativassa tehtävässä” (amk1482). Ylipäätään monet toteavat ymmärtävänsä yhteiskunnallisia asioita aiempaa paremmin ja osaavansa toimia erilaisissa konteksteissa. Moni kokee opiskelun ansiosta ajatusmaailmansa avartuneen: olevansa suvaitsevampi ja ymmärtävänsä muiden kantoja aiempaa paremmin.

Lopuksi

Tässä kirjoituksessa olemme tuoneet esille niitä hyötyjä, joita avoimen korkeakoulun opiskelijat ovat kokeneet opinnoistaan. Koska aineistona ovat avoimet vastaukset, on siinä ensisijaisesti asioita, jotka vastaajilla ovat vastaushetkellä olleet päällimmäisenä mielessään. Vastaukset eivät siis kata kaikkia mahdollisia koettuja hyötyjä, eikä aineisto myöskään anna mahdollisuutta tarkemmin selvittää, miten koetut hyödyt ovat yhteydessä opiskelijoiden

taustoihin, elämäntilanteisiin ja opintojen etenemiseen. Aikuiskoulutuksella on taipumus kasaantua jo ennestään koulutetuille, eikä se tavoita kaikkia aikuisia (Moore 2004). Huomionarvoista aiemmissa tutkimuksissa kuitenkin on, että vähemmän koulutettujen kokemukset koulutuksen vaikutuksista ovat olleet myönteisempiä ja voimakkaampia kuin korkeammin koulutettujen. (Haltia ym. 2014; Manninen & Meriläinen 2015.) Tätä olisi syytä tutkia lisää.

Tarkastelumme perusteella aikuiskoulutuksen hyödyt voivat olla hyvin monimuotoisia ja -tasoisia. Keskeisimpänä tarkastelussamme nousevat esiin työelämään liittyvät hyödyt, mutta olisi liian yksinkertaistavaa puhua vain osaamisen kehittamisestä tai muodollisen koulutustason nostamisesta. Työssä kehittymiseen ja oman kompetenttien toimijuuden vahvistumiseen liittyy yksilön kannalta monia merkityksiä ja prosesseja. Avoimet vastaukset opiskelun hyödyistä osoittavat sen, miten hyödyt kietoutuvat toisiinsa ja miten eri elämäntilanteilla koetut hyödyt eivät ole välttämättä erotettavissa toisistaan. Esimerkiksi kokemus itsetunnon ja kyvykkyyden kohoamisesta näkyy niin vapaa-ajalla kuin työssäkin, ja sillä voi olla monenlaisia vaikutuksia yksilön ja hänen läheistensä elämään.

Aikuiskoulutuksen hyödyt ovat monesti myös ennakoimattomia. Opiskelun motiiveista ei siis ole suoraan pääteltävissä, mitkä tavoitteet opiskelulla on saavutettu, vaan opiskelulla saattaa olla vaikutuksia, joista opintoja aloitettaessa ei vielä ole osattu edes haaveilla.

Aikuiskoulutuksen eräänlaiset ”sivutuotteet” – kansalaisten yleisen hyvinvoinnin lisääntyminen, sivistykseen ja suvaitsevaisuuteen kasvaminen ja maailmankuvan avartuminen – ovat sellaisia seikkoja, joiden arvon soisi tänä päivänä ymmärrettävän. Koska avoimen korkeakoulun opinnot näyttävät tutkimuksemme perusteella monin tavoin rikastavan elämää, olisi tärkeää, ettei tällaisia mahdollisuuksia lyhytnäköisesti kavennettaisi, vaan näitä mahdollisuuksia olisi monipuolisesti tarjolla jatkossakin.

Lähteet

Alho-Malmelin, M. 2010. Avointa väylää maisteriksi: Tutkimus avoimessa yliopistossa opiskelleista ja väylän kautta korkeakouluun tulleista opiskelijoista. Turun yliopiston julkaisuja C 300.

- Côté, J. E. 2005. Identity capital, social capital and the wider benefits of learning: Generating resources facilitative of social cohesion. *London Review of Education* 3 (3), 221–237.
- Haltia, N. 2012. Vähäistä hyväksilukua ja ketjutettuja tutkintoja: Aikuinen yliopisto-opiskelija 2000-luvun koulutuspoliittisessa diskurssissa. *Kasvatus* 43 (5), 476–487.
- Haltia, N., Leskinen, L. & Rahiala, E. 2014. Avoimen korkeakoulun opiskelijamuotokuva 2010-luvulla: Opiskelijoiden taustojen, motiivien ja koettujen hyötyjen tarkastelua. *Aikuiskasvatus* 34 (4), 244–258.
- Hammond, C. 2004. Impacts of lifelong learning upon emotional resilience, psychological and mental health: Fieldwork evidence. *Oxford Review of Education* 30 (4), 551–568.
- Hammond, C. & Feinstein, L. 2005. The effects of adult learning on self-efficacy. *London Review of Education* 3 (3), 265–287.
- Isopahkala-Bouret, U. 2008. Asiantuntijuus kokemuksena. *Aikuiskasvatus* 28 (2), 84–93.
- Isopahkala-Bouret, U. 2015. Educational credentialing of an aging workforce: Uneasy conclusions. *Adult Education Quarterly* 65 (2), 83–99.
- Lohikoski, S. 2008. Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelija: Profiiliselvitys 2006–2007. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja B, Raportit 2/2008.
- Lyly-Yrjänäinen, M., Haltia, P. & Packalen, P. 2015. Osaamisen ja elinikäisen oppimisen Suomi – riittävätkö kaikkien perustaidot? *Työpoliittinen Aikakauskirja* 3/2015, 5–17.
- Manninen, J. 2015. Suomi nousuun sivistystyöllä? Kansalaisopisto-opiskelun tuottamien hyötyjen taloudellinen merkitys – esitutkimus. *Kansalaisopistojen liiton julkaisuja* 2.
- Manninen, J. & Meriläinen, M. 2015. Monimenetelmällinen näkökulma omaehtoisen opiskelun hyötyihin. *Aikuiskasvatus* 35 (2), 84–98.
- Manninen, J., Sgier, I., Fleige, M., Thöne-Geyer, B., Kil, M., Možina, E., Danihelková, H., Mallovs, D., Duncan, S., Meriläinen, M., Diez, J., Sava, S., Javrh, P., Vrečer, N., Mihajlovic, D., Kecap, E., Zappaterra, P., Kornilow, A., Ebener, R. & Operti, F. 2014. Benefits of Lifelong Learning in Europe: Main results of the BeLL-project. Rresearch report. Bonn: German Institute for Adult Education – Leibniz Centre for Lifelong Learning (DIE).
- Moore, E. 2004. Aikuiskoulutukseen osallistumattomuus on myös rationaalista. *Aikuiskasvatus* 24 (3), 206–213.
- Ojala, K. 2017. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. *Turun yliopiston julkaisuja* C 437.
- OKM. 2013. Monipuoliset ja sujuvat opintopolut: Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän muistio. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:2.

- Rinne, R. 2010. Historiallinen murros ja aikuiskasvatuksen tutkimus. *Aikuiskasvatus* 30 (4), 250–255.
- Rinne, R., Jauhiainen, A., Tuomisto, H., Alho-Malmelin, M., Halttunen, N. & Lehtonen, K. 2003. Avoimen yliopiston opiskelija: kokovartalokuvasta eriytyneisiin muotokuvaan. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu A 200.
- Rubenson, K. 2006. The Nordic model of Lifelong Learning. *Compare* 36 (3), 327–341.
- Schuller, T., Preston, J., Hammond, C., Brassett-Grundy, A. & Bynner, J. 2004. The benefits of learning: The impact of education on health, family life and social capital. London: RoutledgeFalmer.
- Swain, J. & Hammond, C. 2011. The motivations and outcomes of studying for part-time mature students in higher education. *International Journal of Lifelong Education* 30 (5), 591–612.
- Vipunen. Opetushallinnon tilastopalvelu. <https://vipunen.fi/fi-fi>. (Luettu 29.6.2017.)
- VNK. 2015a. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. http://vnk.fi/documents/10616/1095776/Ratkaisujen+Suomi_FI.pdf/5f59e1a3-bfe8-47cb-a42f-6e18ee6a53a7?version=1.0. (Luettu 29.6.2017.)
- VNK. 2015b. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. Hallituksen julkaisusarja 13/2015.